

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Danne-Virke I

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 378.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig03val-shoot-idm139670057421136.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

I det jeg altsaa med inderlig Glæde dvæler ved det elskværdige Grundtræk hos ægte Dannemænd, at mistroe egen Kraft og Forstand og, saalænge det uden Sandheds Fornægtelse er mueligt, unddrage sig fra det ligesaa farlige som vanskelige Formandskab, nævner jeg kun hine historiske Forvarsler, fordi det er nødvendigt, fordi den Tid er kommet, da vi ikke længer, uden at fare vild fra Sandhed, kan følge noget andet Folk, den Tid og Time, da Dannemark maa tage Nøgelen som *Kirke-Værger*, hvis Kirken ei skal vanhelliges, Alteret besmiltes af Baals Præster og Propheter, og det selv hengive sig til en Tumleplads for Trolde og Nisser; fordi Timen er kommet, da man vil reformere, ikke Kirken efter Historien, men Historien efter Naturen, da man i rasende Daarlighed vil forvandle Historien til en Mythe, *giøre det til Skin, hvorved alt Jordisk ene har sin Virkelighed, giøre Tiden*, der er al Forandrings Grundvold, til Skygge af en *evig Forvandling* - af en Umulighed. - Nu skal det vise sig, om Historien har en trofast Søn i Dannemanden, vise sig, hvad der kommer ud af den kiærlige Tale, som er holdt gennem Tidernes Løb mellem Odan og Saga i bølgende Sale, om Odan har inddrukket Kraft og Forstand af det dybe, gyldne Bæger, med hvilket Saga i Stilhed har kvæget hans Hjerter, opelskel hans Aand. Nu giælder det, om DanneManden tør bryde en Landse med Løglemænd og koglende Trolde til Sagas Ære, om han i seierrig Kamp tør bevise sin Herkomst, bevise *Historiens Virkelighed* ved Heltedaad af dens Aand; eller om han vil, feig og forsagt, fornægte sin Herkomst, beskiæmme sin Moder, forjage sine Fædres herlige Aand og synke livløs i Naturens gabende Afgrund; nu giælder det, om Svanen, der svømmede taus gennem Tiden i de hellige 379 Vande, hvormed Norner bestænkedes Ygdrasil, kan tie, da Asken tykkes at rave for Nidhøgs Tand, eller føler sig løftet af Norners Haand til Askens Top med de sidste hellige Draaber af Urdas Kilde, føler sig gennemglødet af Livets Væld, gennemtonet af alle Fugles forenede Stemme, nødt til at løfte sin Røst i Sang, skiøndt den veed, at Hjertet hensmelter i Tonernes Strøm. Dog, uden Billeder, tydelig, strængt: det skal vise sig, om Verdens mest historiske Folk, der ei kan undslaae sig for den Overbeviisning, at al sand Vidskab maa være historisk, udspringe af Historien og stedse vende tilbage til den, at Tiden ene kan forklare, hvad Tiden udvikler, at den hele Menneskeslægt ene kan vise, hvad det enkelte Menneske har at betyde, at Mennesket unægtelig kun hører til Naturen med sit Legeme, men til Historien med sin Aand, legemlig til det indskrænkede Rum, aandelig til hele Tiden, og at da, saavist som det er Aanden, der skal forklare Legemet, maa og Tiden forklare Rummet, Historie Naturen; det skal vise sig, siger jeg, om Folket, der ikke kan undgaae denne Overbeviisning, vil foragte og trodse den, lade den modsatte Løgn giælde for Sandhed. Men jeg vil end sige: det er *umueligt*; enhver Trods imod Historien, af det enkelte Menneske eller Folk, er, som man lettelig seer, en Trods imod den ganske Menneskeslægt, en afmægtig Trods af en Deel mod den Heelhed, hvori den alene har Liv og Betydning, af en enkelt Lem mod hele Legemets Aand, og Følgen maa, i det Aandelige som i det Legemlige, vorde, at den opsætsige Lem henviser, i det den udstødes for Livets Samfund i en selvraadig Død, den eneste Selvtændighed, en Deel kan naae ved Kamp mod sin Heelheds Aand; men ligesom *Hjertet*, Forenings-Punkten af Aand og Legeme, ikke kan bekjæmpe *Eenheden* uden umiddelbar at bekjæmpe sig selv, og ei fuldføre Selvmordet uden hele Legemets Opløsning, saaledes kan ei heller det mest historiske Folk, der er *Udtrykket for Menneske-Slægten* *Hjerte*, foragte eller bekrige Historien, uden ligefrem at foragte og bekrige sig selv, kan ikke visne og døe, uden at hele Menneske-Slægten skal med det samme aandelig uddøe, og det kan den ikke, før dens Maal er naaet, og dens Maal er Optagelse i den evige Sandhed, hvis timelige Billede den var. Altsaa, i Dannemænd skal Mennesket forklares, og da det maa skee igiennem Historien, maa den nødvendig til Dagenes Ende finde i Dannemænd kiærlige Sønner og trofaste Dyrkere. Men, de ere ikke alle af Dan, som kalde sig *Dannemænd*; Historien lærer os, at Danske ere omtrent ligesaa vidt 380 adspredte som Jøder, kun med den Forskiel, som er nødvendig mellem Hjerte og Aand, at de ere ligesaa sammenblandede, som Jøderne adskilte; thi i Blodet har Hjertet Samfund med det ganske Legeme, Aanden kan kun forenes med Hjertet, alt umiddelbar Samfund mellem Aand og Legeme er en Besættelse. Dog, dette, der kun i Forbigaaende anmærkes, kan Enhver, som han har Lyst, betænke eller overspringe; her er det Hovedsagen at betænke, det vel var muligt, at Dannemænd bleve Historien tro, uagtet dens Aand maatte flye fra Daners gamle Mark. Imidlertid kan vi være sikke paa, at saalænge dansk Tungemaal klinger over Marken, saalænge Folket der har ikke myrdet sig selv, saalænge Hjertet ligger paa dets Tunge og hænger ved Fædrene, saalænge er Aanden ei bortflygtet, saalænge er der endnu paa Marken Dannemænd, i hvis Afkom Slægten skal forklares, om den end eengang skal, for at undgaae Ødelæggelsens Vederstyggelighed, flygte med sønderknust Hjerte, men med Fædrenes Aand og Amindelse, fra Fædrenes Grave.